

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
PL86
90101 Oulu

kirjaamo.pohjois-pohjanmaa@ely-keskus.fi

LAUSUNTO

30.3.2017

Dnro

167 /2017

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto Iin Pahkakosken tuulivoimahankkeen YVA-selostuksesta

Viite: Lausuntopyyntö POPELY/445/2015

IIN PAHKAKOSKEN TUULIVOIMAHANKKEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Selostusvaihe

Lagerwey Development Oy suunnittelee tuulipuistoa Oulun kaupungin alueen sisällä sijaitsevalle Iin kunnan Pahkakosken enklaaville. YVA:ssa on tutkittu nollavaihtoehdon lisäksi kolmea toteuttamisvaihtoehtoa: VE1 21 tuulivoimalaa, VE 2 11 voimalaa ja VE 3 32 voimalaa. Sähkönsiirrolle on tutkittu viittä toteuttamisvaihtoehtoa. Suunnittelualan pinta-ala on noin 2550 hehtaaria ja se sijoittuu kokonaan Kiimingin paliskunnan alueelle. Kiimingin paliskunta on pienehkö pinta-alaltaan ja se sijoittuu poronhoitoalueen eteläiseen osaan. Paliskunnan lounaisraja toimii myös poronhoitoalueen rajana. Paliskunnan suurin sallittu poromäärä on 800 ja poronmistajia paliskunnassa on 19.

Poronhoidon huomioon ottaminen tuulipuistohankkeissa

Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto koko poronhoitoalueella. Poronhoito-oikeus ja siihen kiinteästi kuuluva vapaa laidunnusoikeus on ikiaikainen nautintaoikeus, joka on suoraan lailla turvattu erityinen oikeus (PHL 848/1990, 3§). Poronhoitolain lisäksi valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) ja alueella voimassa olevan Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan suunnittelumääräys edellyttävät että poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset. Laki ympäristövaikutusten arvioinnista (YVAL 468/1994) velvoittaa myös omalta osaltaan alueella toimivaan elinkeinon kohdistuvien vaikutusten selvittämiseen.

Poronhoitolaissa säädetään neuvotteluvelvollisuudesta suunniteltaessa valtion maita koskevia poronhoidon harjoittamiseen vaikuttavia toimenpiteitä (PHL 53 §). Myös muualla kuin suoraan valtion mailla tapahtuvalla maankäytöllä on yleensä vaikutuksia paliskunnan toimintaedellytysten jatkuvuuteen. Tästä syystä poronhoitoalueella maankäytön suunnittelua on suositeltavaa toteuttaa erilaisilla osallistavilla suunnittelu- ja neuvotteluprosesseilla.

Poronhoitolain takaama vapaa laidunoikeus on tarkoitettu pysyväksi oikeudeksi, eikä sitä voi myydä tai vuokrata. Poronhoito on laaja-alainen maankäyttömuoto, jonka kannattavuus perustuu mahdollisimman yhtenäisiin laidunalueisiin ja porojen luontaisen laidunkierron mukaiseen vapaaseen laiduntamiseen. Paliskunnan toiminnalliseen ympäristöön kuuluvat erilaiset laidunalueet (kesä-, talvi-, rykimä- ja vasoma-alueet), ja niille siirtymiseen käytettävät alueet, sekä paliskunnan poronhoitotyöhön liittyvät toiminta-alueet ja infrastruktuuri (kuljetusreitit, erotusaidat, kämpät, laidunkiertoaidat ym.). Kaikki paliskunnan alueelle tuleva uusi toiminta ja maankäyttö vaikuttavat poronhoitoon, sillä paliskunta eri osineen muodostaa yhtenäisen toimintaympäristön. Eri alueiden merkityksen suuruus vaihtelee paliskunnan sisällä. Tästä syystä maankäyttöhankeita on aina tarkasteltava tapauskohtaisesti yhteistyössä asianosaisen paliskunnan kanssa.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Pahkakosken tuulipuistohanke sijoittuu Kiimingin paliskunnan keskeiselle toiminta-alueelle. Hankealue on tärkeää vasoma- ja kesälaidunalueita. Iijokivarressa on myös porojen syys- ja talvilaidunalueita. Hankealue katkaisee porojen syys- ja kevätlaidunkierron. Alueella leikataan kesällä merkkiin kahdessa ahdassa merkittävä määrä, noin puolet, paliskunnan vasoista. Paliskunnalla on suunnitelmia toimintaedellytystensä parantamiseksi tällä keskeisellä toiminta-alueella: heillä on Metsähallituksen kanssa sopimus alueen välittömässä läheisyydessä sijaitsevan Iso Pihlajansuon turvetuotantoalueen palauttamisesta porolaitumeksi. On todennäköistä, että tuulipuiston rakentamisen aiheuttaman häiriön vuoksi porojen laidunnus ja vasominen alueella muuttuu.

Poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten arviointi YVA-menettelyssä on melko kattava. Arvioinnissa on käytetty hyväksi tutkimustietoa sekä erilaisia aineistoja kuten paikkatietoaineistoja, tilastoja sekä paliskuntien haastatteluja. Myös Paliskuntain yhdistyksen poro-YVA -opasta on käytetty. Arvioinnissa on selvitetty alueen nykyistä merkitystä elinkeinolle ja arvioitu vaikutuksia erityisesti porojen laidunnukseen ja porolaitumiin (määrä ja laatu). Vaikutuksia poronhoitotoimintaan eri aita- ja vuodenaikojen osalta olisi voinut arvioida tarkemmin. Poronhoitotyöt voivat vaikeutua etenkin kesällä, vasa-merkintäaikana jos porot hajaantuvat räkkäsuojiin ympäri voimala-alueita.

Selostuksessa arvioidaan, että porojen laidunnus palautuisi alueelle rakentamisajan jälkeen. Tämä on erittäin epävarmaa, sillä kyseessä on tärkeä vasoma-alue ja tutkimuksissa on havaittu porojen välttävän (jopa merkittävästi pienempiä) tuulipuistoja vasomisaikaan 3,5 km etäisyydellä (Skarin ym. 2015). Välttämistä ilmeni sekä elinpiirin valinnan tasolla, että elinpiirin sisällä tapahtuvalla laitumen valinnan tasolla eli porot valitsivat vasoma-ajan laidunalueensa muualta kuin tuulipuiston vaikutusalueelta. Porot myös lakkasivat käyttämästä tai käyttivät vähemmän osaa läheisistä vakiintuneista kulkureiteistään. Silloin kun porot kulkivat alueen poikki, ne ensin pysähtyivät odottamaan ja menivät sitten nopeasti yli. Porojen aktiivisuus (askelpituus) kasvoi eli vaatimet joutuivat lisäämään energiankulutustaan. Tällä voi olla vaikutusta vasojen kasvuun. Suuremmalla tuulipuistolla, kuten tässä, voi olla laidunnukseen ja kulkureitteihin myös suuremmat vaikutukset.

Selostuksessa myös esitetään, että poroliikennevahinkoja ei todennäköisesti tapahtuisi tuulipuistoon johdettavilla teillä rakentamisaikana, koska nopeudet ovat alhaiset. Hallan paliskunnan mukaan heidän alueelleen rakenteilla olevan Kivivaara-Peuravaara hankkeen työmaalla useita poroja on jäänyt sorarekkojen alle. Rakentajat olivat myös estäneet poronhoitajia tulemasta alueelle poronhoitotöihin. Mikäli hanketta aletaan rakentaa, Pahkakosken hanketoimijan pitää varmistaa, ettei tällaista tapahdu.

Selostuksessa on käsitelty haitallisten vaikutusten lieventämiskeinoja. On esitetty muun muassa työaikojen jaksottamista vähemmän häiriöherkille ajoille sekä voimaloiden pysäyttämistä. Lisäksi rakenteiden sijoittelulla voidaan vähentää poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia. Kiimingin paliskunnan mukaan voimat numero 6 ja 11 tulisi poistaa suunnitelmasta, sillä ne sijoittuvat kesän vasanmerkinnän kannalta tärkeälle alueelle, lähelle Pirttiharjunsuota. Myös voimat 32 ja 20 lähellä uudestaan porolaitumeksi ennallistettavaa Iso Pihlajasuon turvetuotantoaluetta tulisi poistaa. Paliskunta on esittänyt aiemmin, että tuulivoimayhtiö voisi kompensoida aiheuttamaansa laidunmenetystä osallistumalla Iso Pihlajasuon turvetuotantoalueen ennallistamiseen porolaitumeksi. Tämä on mainio ehdotus ja todella konkreettisesti kompensoisi aiheutuvaa haittaa. Tulevaisuudessa paliskunnan alueella pois tuotannosta on jäämässä muitakin turvesoita, joiden ennallistamista poronhoidon käyttöön tulee edistää.

Selostuksessa esitetään hankkeelle seuranta, joka tehtäisiin porojen GPS-pantojen avulla kolmessa vaiheessa (ennen toimintaa, rakentamisaikana, toiminta-aikana). Seuranta on jo aloitettu laittamalla poroille 20 seurantapantaa. Tämä on positiivista. YVA:n keskeisiä tavoitteita on vuoropuhelun aikaan saaminen. Hankkeen seurantaryhmään on kutsuttu molemmat paliskunnat ja Paliskuntain yhdistys. Paliskuntien kanssa on järjestetty yksi tapaaminen menettelyn aikana. Vuoropuhelua tulee jatkaa hankkeen edetessä. Hanketoimijan ja paliskunnan välille tulee laatia sopimus vaikutusten seurantaohjelmasta (kuka raportoi ja milloin jne.) ja haittojen kompensoimisesta.

Hankevaihtoehtoista eniten haittaa aiheuttavat voimat, jotka sijoittuvat tärkeimmille porolaitumille. Nämä ovat vaihtoehdon VE 2 voimat. Sähkönsiirron vaihtoehtoista paliskunnan kannalta huonoin on eteläisin vaihtoehto VE A, joka sijoittuu Pyöriäsuon entiselle turvetuotantoalueelle, missä nykyään sijaitsee paliskunnan kesämerkintäaita.

Kiimingin paliskunta on huolissaan kaikkien sen alueelle sijoittuvien suunnitelmien yhteisvaikutuksista ja niin ollen vastustaa hanketta.

Hankkeen jatkosuunnittelussa (ml. osayleiskaava) tulee ottaa huomioon paliskunnan näkemykset haittojen lieventämisestä poistamalla voimaloita kriittisimmiltä alueilta ja valitsemalla vähiten haittaa aiheuttava voimajohtoreitti. Kaavamääräyksiin tulee varmistaa poronhoidon edellytysten turvaaminen VAT ja maakuntakaavan mukaisesti.

Tuulipuiston rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuvat haitat ja menetykset tulee korvata. Hankkeen vaikutusten seurannasta tulee tehdä sopimus, jossa määritellään seurantaohjelma.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ma/ao

Viite

Skarin, A. Nellemann C. Rönnegård L. Sandström P. & H. Lundqvist (2015). Wind farm construction impacts reindeer migration and movement corridors. *Landscape Ecology* 30: 1527-1540.